

Jacek B r a m o r s k i. *Wyzwalająca moc pokuty chrześcijańskiej. Studium teologicznomoralne*. Pelplin: Bernardinum 2004 ss. 500.

Problematyka sakramentu pokuty mimo iż nie należy do zagadnień zbyt często podejmowanych przez teologów, jest bardzo ważna dla życia moralnego. Pokuta stanowi bowiem wyraz troski człowieka o przemianę swego postępowania na lepsze. Szerokie spojrzenie na tę kwestię mieści w sobie prezentację współczesnych prądów filozoficznych i kulturowych oraz ukazanie grzechu jako formy zniewolenia umysłów i serc. Zanik poczucia grzechu i związane z tym zmiany kulturowe sprawiają narastające zagubienie wielu ludzi, którzy poszukują jasnych wskazań jak żyć po chrześcijańsku w skomplikowanym świecie. Dopiero na tym tle jasno ukazuje się wielkie znaczenie pokuty jako drogi wyzwolenia z władania zła.

W polskiej teologii moralnej ukazała się kolejna pozycja na temat pokuty chrześcijańskiej, ujmując ją w sposób nowatorski i oryginalny. Wydana przez Bernardinum w Pelplinie pozycja ks. Jacka Bramorskiego *Wyzwalająca moc pokuty chrześcijańskiej. Studium teologicznomoralne* jest jego rozprawą habilitacyjną wpisującą się w zainteresowania autora rozwijane już w poprzednich publikacjach. Ks. Bramorski ukończył studia na Angelicum w Rzymie, gdzie obronił doktorat o formacji kapłańskiej. Od kilku lat pełni posługę rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Gdańsku i prowadzi wykłady z teologii moralnej.

Recenzowana pozycja łączy w sobie wykład nauki Kościoła na temat sakramentu pokuty z refleksjami na temat współczesnej kondycji moralnej ludzkości. Autor nie poprzestał na prezentacji tradycyjnej nauki na temat pokuty, ale ukazał ją w szerokim kontekście współczesnych uwarunkowań kulturowych. Przez to rozważania ks. Bramorskiego osadzone są w konkretnej rzeczywistości, którą on doskonale rozumie i ma do niej krytyczny stosunek oparty na pogłębionej analizie zjawisk. Temat został opracowany w sposób twórczy, w którym nie powieliła się tylko treści stanowiących kompendium dla spowiedników, ale ma się do czynienia z oryginalną syntezą znamionującą dojrzałego naukowca.

Praca została podzielona na cztery rozdziały logicznie ujmujące wywody autora. W całym dziele jest zachowana świadomość przedmiotu formalnego, który stanowi ukazanie wyzwającego charakteru pokuty chrześcijańskiej. Pod tym kątem prowadzone są rozważania na temat form zniewolenia i dróg wychodzenia z niego. Rozdział *p i e r w s z y* obejmuje prezentację współczesnych wyzwań moralnych ujętych w cztery zakresy zagadnień. Po przedstawieniu aktualnej praktyki pokutnej w społeczeństwach Europy Zachodniej i w Polsce, Autor zadaje sobie pytanie o taki stan rzeczy i szuka odpowiedzi w analizowaniu zjawiska sekularyzmu i relatywizmu etycznego, które ujawniają się w postaci zatracenia poczucia grzechu. Kolejne paragrafy podejmują pogłębioną analizę kwestii postmodernizmu i globalizacji. Autor w sposób kompetentny i jasny przedstawił szeroką panoramę współczesnych zjawisk kulturowych wpływających na odrzucanie sakramentu pokuty.

Rozdział *d r u g i* podejmuje problematykę grzechu ujętą od strony biblijnej i teologicznej. Należną uwagę poświęca też społeczno-eklezyjalnemu wymiarowi grzechu. Gdański moralista nie zatrzymuje się na samej egzegezie tekstów biblijnych, ale podejmuje refleksję teologiczną osadzoną w kontekście kulturowym i egzystencjalnym. W *t r z e c i m* rozdziale znalazło się miejsce dla przedstawienia biblijnego ujęcia pokuty. Omawiając to zagadnienie w świetle Starego i Nowego Testamentu ks. Jacek odnosi się do różnych wypowiedzi autorów biblijnych poszukując wyzwającego działania podejmowanej pokuty. Rozdział *c z w a r t y* jest poświęcony omówieniu sakramentu pokuty, który jednak został przedstawiony na szerokim tle aretologii i historii. Prezentując akty penitenta i spowiednika ks. Bramorski wskazuje na pokutę jako drogę do prawdziwej wolności.

Rozważania ks. Bramorskiego nasycone są licznymi odniesieniami do aktualnych problemów człowieka i zawierają wiele wniosków wskazujących na zdolność ich autora do wyciągania pastoralnych wskazań z analizy założeń filozoficznych i prawd teologicznych. Jednocześnie wnikliwy czytelnik znajduje w recenzowanej książce precyzyjne rozróżnienia i definicje, które nie są pozbawione pouczających komentarzy i prezentacji różnych opcji ich ujmowania. Pewnym mankamentem książki są powtórzenia w narracji różnych zagadnień. Wynikają one zarówno z chęci ukazania różnych aspektów zagadnienia jak i z pewnej drobiazgowości analiz, którym oddaje się Teolog z Gdańska.

Praca jest dojrzałą syntezą nauki Kościoła na temat pokuty chrześcijańskiej przedstawionej językiem precyzyjnym, ujmującym złożoność zagadnienia. Referując myśl współczesnych autorów, ks. Bramorski potrafił ułożyć składną całość, na której wyraźnie odbija się jego własny wkład polegający na reinterpretacji pokuty jako drogi wyzwolenia z niewoli grzechu. Książka może być przydatna nie tylko dla

teologów moralistów i spowiedników, ale może posłużyć jako wielka pomoc w refleksji nad kondycją moralną współczesnego świata. Wskazując zagrożenia ks. Bramorski prezentuje nadzieję niesioną przez Kościół, który głosząc orędzie Ewangelii został wyposażony przez Chrystusa w sakrament pokuty jako narzędzie pojednania ludzi z Bogiem i między sobą. Lektura książki może przyczynić się do odnowionego spojrzenia na rzeczywistość pokuty i zachęcić do podjęcia współpracy z łaską miłosiernego Boga.

*Andrzej Derdziuk OFMCap
Katedra Historii Teologii Moralnej KUL*